

УДК 639.1.05 (477.42)

DOI <https://doi.org/10.32846/2306-9716/2026.eco.4-67.14>

РОЗВИТОК МЕРЕЖІ ОБ'ЄКТІВ НАПІВВІЛЬНОГО УТРИМАННЯ МИСЛИВСЬКИХ ТВАРИН ЯК СКЛАДОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ СТРУКТУРИ МИСЛИВСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ВИРОБНИЦТВА ЖИТОМИРСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Кратюк О.Л., Власюк В.П., Бондарчук Н.В.

Поліський національний університет

бульв. Старий, 7, 10008, м. Житомир

deneshi_ks@ukr.net

Проведено комплексний ретроспективний і структурно-функціональний аналіз формування та сучасного стану мережі об'єктів напіввільного утримання мисливських тварин у взаємозв'язку з трансформацією організаційно-правових форм господарювання користувачів мисливських угідь Житомирської області за період 1995–2024 рр. Методологічну основу дослідження становлять статистичні матеріали, галузева звітність, проекти організації та розвитку вольєрного господарства. Доведено, що еволюція вольєрного господарства регіону мала чітко виражений поетапний характер. Початковий етап (1970–1990-ті рр.) визначався функціонуванням виключно державних підприємств, тоді як сучасний етап (після 2000 р.) характеризується стрімкою інтенсифікацією залучення приватного капіталу. Встановлено, що за останні три десятиліття загальна кількість об'єктів напіввільного утримання в області зросла у 6,8 рази (з 4 до 27 одиниць), а їх сумарна площа – у 7,3 рази (з 147,8 до 1072,4 га) з піком інтенсивності у 2010–2020 рр. Виявлено глибоку диспропорцію у розподілі вольєрного фонду між різними суб'єктами господарювання. З'ясовано, що лише 27,2% від загальної кількості користувачів мисливських угідь регіону (22 суб'єкти з 81) впроваджують технології напіввільного утримання мисливських тварин. Домінуюче положення за площею об'єктів посідають Товариства з обмеженою відповідальністю, які контролюють 58,1% (623,6 га) вольєрного фонду. Вагомий внесок забезпечують селянські (фермерські) господарства (21,3% площі), щоправда за рахунок одного великого об'єкта. Водночас державний сектор (ДП «Ліси України»), попри експлуатацію найбільшої кількості вольєрів (12 одиниць, або 44,4%), орієнтований на створення дрібних репродуктивно-селекційних комплексів середня площа яких становить 15,7 га, що сумарно забезпечує лише 17,5% площі. Громадські організації (зокрема УТМР), попри свою чисельність, мають найменшу питому вагу – 3,1% загальної площі. Практичне значення отриманих результатів полягає у формуванні наукового підґрунтя для оптимізації організаційних засад мисливствознавства та розробки регіональних програм сталого розвитку галузі. Перспективи подальших пошуків пов'язані з просторовим моделюванням мережі вольєрних господарств із урахуванням еколого-економічних чинників. *Ключові слова:* мисливське господарство, напіввільне утримання мисливських тварин, вольєр, організаційно-правові форми господарювання, користувачі мисливських угідь, сталий розвиток, Житомирська область.

Development of the Network of Semi-Free-Ranging Game Animal Enclosures within the Organizational Structure of Hunting Management in Zhytomyr Region. Kratiuk O., Vlasjuk V., Bondarchuk N.

A comprehensive retrospective and structural-functional analysis of the formation and current state of the network of semi-free-ranging game animal enclosures was conducted in relation to the transformation of the organizational and legal forms of hunting ground users in Zhytomyr Region during the period 1995–2024. The methodological framework of the study was based on official statistical data, sectoral reports, hunting management planning documents, enclosure development projects, archival materials, and scientific literature. The results demonstrate that the development of the regional enclosure network followed a distinct two-stage pattern. The initial stage (1970s–1990s) was characterized exclusively by the establishment and operation of enclosures by state-owned forestry and specialized hunting enterprises, whereas the contemporary stage (since 2000) has been marked by the rapid expansion of private investment in enclosure-based game management. During the last three decades, the number of semi-free-ranging game animal enclosures increased 6.8-fold (from 4 to 27), while their total area expanded 7.3-fold (from 147.8 to 1,072.4 ha), with the highest growth rate observed between 2010 and 2020. A pronounced imbalance in the distribution of enclosure resources among different categories of hunting ground users was identified. Only 27.2% of all hunting ground users in the region (22 out of 81) currently employ semi-free-ranging systems for game animal management. Limited liability companies occupy a dominant position, controlling 58.1% (623.6 ha) of the total enclosure area. A substantial contribution is also made by a single farming enterprise, accounting for 21.3% of the total enclosure area. Although the state sector (SFE «Forests of Ukraine») operates the largest number of enclosures (12 units, or 44.4% of the total), these facilities are generally small reproductive and breeding complexes with an average area of 15.7 ha, representing only 17.5% of the total enclosure area. Public organizations, including the Ukrainian Society of Hunters and Fishermen, despite their numerical predominance among hunting ground users, account for only 3.1% of the regional enclosure area. The findings provide a scientific basis for improving the organizational framework of hunting management and for developing regional strategies aimed at the sustainable development of enclosure-based game management. Future research should focus on the spatial optimization of the enclosure network using ecological, economic, and organizational criteria. *Key words:* hunting, semi-free-ranging hunting animal, enclosure, organizational and legal forms of management, hunting ground users, sustainable development, Zhytomyr Region.

© Кратюк О.Л., Власюк В.П., Бондарчук Н.В., 2026

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу CC BY 4.0

Постановка проблеми. Ефективне функціонування мережі об'єктів напіввільного утримання мисливських тварин значною мірою залежить від організаційно-правової структури користувачів мисливських угідь та особливостей організації мисливсько-господарського виробництва. У зв'язку з реформуванням галузі та трансформацією форм господарювання виникає необхідність оптимізації структурно-функціональної організації мисливського господарства України на засадах поєднання екологічних і економічних принципів управління [1-4]. Як зазначають І.О. Щербина та І.В. Наконечний [5], сучасні організаційні форми ведення мисливського господарства мають бути спрямовані на ефективне відтворення мисливської фауни, збереження біорізноманіття та підвищення економічної ефективності галузі відповідно до принципів сталого розвитку. У цьому контексті особливої актуальності набуває дослідження закономірностей формування та розвитку мережі об'єктів напіввільного утримання мисливських тварин у взаємозв'язку з трансформацією організаційно-правових форм господарювання користувачів мисливських угідь.

Актуальність досліджень. В умовах адаптації мисливського господарства України до сучасних екологічних викликів, зокрема скорочення чисельності окремих видів мисливських тварин, деградації природних оселищ, фрагментації ландшафтів та посилення впливу кліматичних змін, особливого значення набуває впровадження ефективних організаційних моделей ведення мисливсько-господарського виробництва, орієнтованих на забезпечення збалансованого використання мисливських ресурсів, їх відтворення та збереження біорізноманіття [6-8]. За таких умов напіввільне утримання мисливських тварин розглядається не лише як технологія їх розведення, а й як важливий елемент організаційної структури мисливсько-господарського виробництва, що забезпечує виконання виробничих, природоохоронних, селекційних, рекреаційних та наукових функцій [9-11]. Поєднання цих підходів із міжнародним досвідом функціонування вольєрних господарств і центрів напіввільного утримання мисливських тварин [12] створює наукове підґрунтя для розвитку мережі таких об'єктів в Україні як одного з перспективних напрямів удосконалення мисливського господарства.

Зв'язок авторського доробку із важливими науковими та практичними завданнями. Тематика досліджень відповідає Стратегії розвитку галузі мисливського господарства України на період до 2035 року [13]. Дослідження проводили на базі Поліського національного університету. Лівову частку матеріалу зібрано у рамках НДР кафедри експлуатації лісових ресурсів «Інвентаризація об'єктів напіввільного утримання мисливських тварин Західного і Центрального Полісся України» (номер державної реєстрації 0117U002428; 2017–2019 рр.).

Згодом, подальший свій розвиток проблематика отримала у рамках НДР кафедри лісового та садово-паркового господарства «Мисливські ресурси лісових біогеоценозів Полісся України та суміжних територій» (номер державної реєстрації 0126U002516; 2026–2031 рр.).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Наявні публікації, присвячені організаційно-економічним засадам ведення мисливського господарства, здебільшого висвітлюють загальні питання реформування галузі, удосконалення системи управління, економічної ефективності використання мисливських ресурсів [14-17]. Тим часом регіональна структура організаційно-правових форм господарювання у мисливському господарстві висвітлюється несистематично й представлена лише в окремих наукових публікаціях [18-22]. При цьому просторово-часові аспекти розвитку мережі об'єктів напіввільного утримання мисливських тварин, їх зв'язок із трансформацією організаційно-правової структури користувачів мисливських угідь та вплив цих процесів на організацію мисливсько-господарського виробництва фактично залишаються поза увагою дослідників. Наявні наукові праці [23] мають переважно фрагментарний характер і не забезпечують цілісного уявлення про закономірності становлення регіональних мереж об'єктів напіввільного утримання мисливських тварин, не враховують історичну трансформацію організаційно-правових форм користування мисливськими угіддями та не дають можливості оцінити вплив інституційних змін на темпи і масштаби розвитку вольєрного господарства. Саме тому виникає необхідність комплексного дослідження розвитку мережі об'єктів напіввільного утримання мисливських тварин із урахуванням організаційно-правових особливостей користувачів мисливських угідь, визначення основних тенденцій, етапів і закономірностей її формування, а також оцінювання перспектив подальшого розвитку як важливої складової сучасної організаційної структури мисливсько-господарського виробництва.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття. Незважаючи на наявність значної кількості досліджень, присвячених біологічним, екологічним, технологічним та господарським аспектам напіввільного утримання мисливських тварин [10, 11, 24-29], питання формування та розвитку мережі відповідних об'єктів як складової організаційної структури мисливсько-господарського виробництва залишаються недостатньо дослідженими. Практично відсутні роботи, у яких розвиток вольєрного господарства розглядався б у взаємозв'язку з трансформацією організаційно-правових форм господарювання користувачів мисливських угідь, структурними змінами у системі управління мисливським господарством та особливостями територіальної організації мережі об'єктів напіввільного утримання мислив-

ських тварин. Не досліджено також регіональні закономірності формування вольтерної мережі, динаміку її розвитку, співвідношення ролі державного, громадського та приватного секторів у створенні й функціонуванні таких об'єктів, а також ступінь залучення різних категорій користувачів мисливських угідь до організації напіввільного утримання мисливських тварин. Для Житомирської області комплексні дослідження цього напрямку взагалі відсутні, що зумовило необхідність проведення ретроспективного аналізу розвитку мережі об'єктів напіввільного утримання мисливських тварин та оцінки впливу організаційно-правової структури користувачів мисливських угідь на сучасні тенденції її формування.

Новизна. Уперше для Житомирської області проведено комплексний аналіз розвитку мережі об'єктів напіввільного утримання мисливських тварин у взаємозв'язку з трансформацією організаційно-правових форм господарювання користувачів мисливських угідь.

Метою роботи є узагальнення основних тенденцій розвитку мережі об'єктів напіввільного утримання мисливських тварин у розрізі підприємств основних організаційно-правових форм господарювання на території Житомирської області.

Методологічне або загальнонаукове значення.

Проведення дослідження дозволить комплексно оцінювати вплив трансформації організаційно-правових форм господарювання в межах галузі на формування, функціонування та розвиток мережі вольтерів, як важливого структурного елементу мисливсько-господарського виробництва, розвиток якого визначається змінами системи користувачів мисливських угідь. Запропонована методика дає змогу виявляти закономірності територіальної організації вольтерного господарства, оцінювати ефективність різних моделей його функціонування та визначати перспективні напрями оптимізації мережі. Отримані результати розширюють методологічний інструментарій досліджень у галузі мисливствознавства та можуть бути використані для проведення аналогічних досліджень в інших регіонах України, міжрегіональних порівнянь, обґрунтування стратегічних напрямів розвитку мисливського господарства, а також під час розробки регіональних і державних програм сталого управління мисливськими ресурсами.

Викладення основного матеріалу. *Об'єкт дослідження* – процес розвитку мережі об'єктів напіввільного утримання мисливських тварин. *Предмет дослідження* – просторово-часові аспекти організації напіввільного утримання мисливських тварин на території Житомирської області упродовж 1995–2024 рр.

Аналіз мережі об'єктів напіввільного утримання мисливських тварин проведено на основі матеріалів Державного агентства лісових ресурсів України (№ 2-тп «Мисливство»), Проектів організації та

розвитку вольтерного господарства підприємств Житомирської області, архівних матеріалів та літературних джерел.

Звіринець «Пилявин», створений графом Йозефом Потоцьким у 1900 році [30], став першим об'єктом напіввільного утримання мисливських тварин на території сучасної Житомирської області. Вольтер, за різними оцінками мав площу від 3000 до 5000 га [30–32] та проіснував до 1919 року [33].

До початку 1980-х років, за офіційними статистичними даними, на території Житомирської області об'єкти напіввільного утримання мисливських тварин були відсутні [34]. Водночас архівні матеріали та усні свідчення дають підстави стверджувати, що окремі вольтери могли функціонувати ще з другої половини 1970-х років. Зокрема, за наявними відомостями, першим можна вважати у 1974–1977 рр. будівництво вольтера площею 34,5 га на території Новоград-Волинського лісгоспазу (ТОВ «МРК «Рись»)* (*у дужках сучасний користувач вольтера – прим. автора). Ймовірно 1980 року створено вольтер площею 28,0 га у Малинському лісгоспазі (ТОВ «Артемід ЛТД»). Загалом, встановлення точної дати заснування об'єктів напіввільного утримання мисливських тварин пов'язано з низкою методологічних труднощів, зокрема, обмеженістю доступних історичних джерел та відсутністю уніфікованих критеріїв визначення моменту його створення, який може пов'язуватися з офіційним рішенням про організацію вольтера, початком чи завершенням будівельних робіт або першим вселенням мисливських тварин. На практиці ці етапи не завжди відбуваються у чіткій хронологічній послідовності, особливо щодо юридичного оформлення та офіційної реєстрації об'єктів, призначених для напіввільного утримання мисливських тварин.

Одним із найстаріших, нині функціонуючих об'єктів, дата створення якого підтверджена документально, є вольтер на території Явненського лісництва Баранівського надлісництва. Його було створено відповідно до рішення технічної ради Баранівського лісгоспазу від 16 березня 1985 року на площі 56,2 га з метою розведення оленя плямистого (*Cervus nippon*) для подальшого розселення у мисливських угіддях України. Вольтер і дотепер у державній власності.

Важливим етапом розвитку напіввільного утримання мисливських тварин стало створення у 1983 році Державного мисливського господарства «В'юнки», в межах якого упродовж 1984–1986 рр. було побудовано одразу два вольтери різного функціоналу загальною площею 29,0 га [35].

Таким чином, на межі XX–XXI століть на території Житомирської області функціонувало п'ять вольтерів [34], усі вони були створені державними лісгосподарськими підприємствами або спеціалізованими державними мисливськими господарствами.

Трансформація організаційної структури мисливського господарства Житомирської області упродовж 1992–2024 рр. відбувалася під впливом глибоких економічних, інституційних та екологічних змін і мала чітко виражений поетапний характер, відображаючи еволюцію системи управління галуззю [36], що безпосередньо і відобразилося на формуванні мережі об'єктів напіввільного утримання мисливських тварин. Подальший її розвиток супроводжувався істотними змінами у структурі організаційно-правових форм господарювання користувачів вольтерів. У процесі реформування лісового та мисливського господарства більшість вольтерів перейшла у користування приватних суб'єктів господарювання. Зокрема, вольтер Новоград-Волинського ДЛМГ став власністю ТОВ «МРК «Рись», вольтер Малинського ЛГ – ТОВ «Артеміда ЛТД», вольтер Радомишльського ЛМГ (61,0 га) – ТОВ «Клуб «КСК», а вольтер МГ «В'юнки» перейшов у користування до структур Українського товариства мисливців і рибалок, а згодом – до ТОВ «УТМР». Слід зазначити, що найбільші за площею вольтери Житомирської області були все-таки створені саме приватними мисливськими господарствами: ТОВ «КАМІА ПЛЮС» (500,0 га), СФГ «Земля Полісся» (228,0 га) та ТОВ «МК «Хантер» (40,0 га).

Динаміка розвитку мережі об'єктів напіввільного утримання мисливських тварин у Житомирській області свідчить про істотні зміни як у кількісній структурі, так і в розподілі їх площ між різними категоріями користувачів мисливських угідь (табл. 1). Упродовж 1995–2024 рр. загальна кількість об'єктів зросла з 4 до 27, тобто у 6,8 рази, тоді як

їх сумарна площа збільшилася з 147,8 до 1072,4 га, або у 7,3 рази. Найбільш інтенсивний етап розвитку припав на 2010–2020 рр., коли кількість вольтерів збільшилася з 9 до 29 одиниць, а їх площа – з 456,3 до 1132,7 га.

Аналіз організаційно-правової структури засвідчує суттєву трансформацію ролі окремих категорій користувачів мисливських угідь у розвитку мережі об'єктів напіввільного утримання мисливських тварин. Якщо у 1995 р. понад 80% загальної площі вольтерів припадало на державні лісгосподарські підприємства (нині – ДП «Ліси України»), тоді як частка Українського товариства мисливців і рибалок (УТМР) становила майже 20%, то вже з середини 2000-х років провідну роль у розвитку мережі почали відігравати інші користувачі мисливських угідь. У 2005 р. приватні мисливські господарства експлуатували лише два вольтери площею 240,8 га (53,0% загальної площі), тоді як у 2015–2020 рр. їх частка стабілізувалася на рівні 85,8–86,2%.

Водночас внесок державних лісгосподарських підприємств у загальну площу об'єктів поступово зменшувався. Незважаючи на збільшення кількості вольтерів із трьох у 1995 р. до дванадцяти у 2024 р., зокрема, у 2012 році на території ДП «Білокорівське ЛГ» побудовано найбільший серед ДЛГ у Житомирській області вольтер площею 70,5 га, їх сумарна площа зросла лише з 118,8 до 187,9 га, а частка у загальній площі скоротилася з 80,4% до 17,5%. Це свідчить про переважне створення порівняно невеликих за площею об'єктів у державному секторі. Аналогічна тенденція простежується й щодо УТМР, де за відносно стабільної кількості вольтерів

Таблиця 1

Розподіл кількості (шт.) та площі (га) об'єктів напіввільного утримання мисливських тварин Житомирської області між різними суб'єктами господарювання

Рік	УТМР	ДП «Ліси України»	Інші користувачі	Разом
1995	1*	3	-	4
	29,0 / 19,6**	118,8 / 80,4	- / -	147,8
2000	1	4	-	5
	29,0 / 13,9	179,8 / 86,1	- / -	208,8
2005	1	5	2	8
	29,0 / 6,4	184,9 / 40,6	240,8 / 53,0	454,7
2010	-	4	5	9
	- / -	123,9 / 27,2	332,4 / 72,8	456,3
2015	2	9	10	21
	18,0 / 1,6	138,1 / 12,5	944,3 / 85,8	1100,4
2020	3	9	17	29
	18,7 / 1,6	138,1 / 12,2	975,9 / 86,2	1132,7
2024	3	12	12	27
	18,7 / 1,7	187,9 / 17,5	865,8 / 80,8	1072,4

Примітки. * – кількість об'єктів напіввільного утримання мисливських тварин, шт.; ** – площа об'єктів напіввільного утримання мисливських тварин / частка від загальної площі, (га / %);

(1–3 одиниці) їх площа залишалася незначною та скоротилася у структурі регіональної мережі з 19,6% до 1,7%.

Особливо показовим є розвиток мережі серед приватних користувачів мисливських угідь, до яких належать Товариства з обмеженою відповідальністю (ТОВ), Громадські організації (ГО) та інші суб'єкти господарювання. Саме ця категорія забезпечила основний приріст площ об'єктів напіввільного утримання мисливських тварин, що свідчить про активізацію приватних інвестицій у мисливське господарство та зміну організаційної моделі розвитку галузі. Якщо у 2005 р. на одного такого користувача припадало в середньому близько 120,0 га вольєрної площі, то у 2024 р. середня площа одного об'єкта становила понад 72,0 га, що вказує на поступове збільшення кількості вольєрів за одночасного зменшення їх середніх розмірів.

Мережа об'єктів напіввільного утримання мисливських тварин Житомирської області сформувалася за участю користувачів мисливських угідь різних організаційно-правових форм господарювання та свідчать про істотну нерівномірність розподілу вольєрів між різними суб'єктами господарювання.

Станом на 01.01.2025 р. у Житомирській області функціонувало 27 вольєрів загальною площею 1072,4 га (табл. 2), які перебували у користуванні 22 суб'єктів господарювання, що становить 27,2% від загальної кількості користувачів мисливських угідь області. Отже, три чверті користувачів (72,8%) не використовують напіввільне утримання мисливських тварин як складову ведення мисливського господарства (табл. 2).

Аналіз структури власності свідчить, що найбільш поширеною організаційно-правовою формою користувачів мисливських угідь є громадські організації, які представлені 43 суб'єктами господарю-

вання (53,1%). Проте лише 8 із них експлуатують вольєри, загальна площа яких становить 32,9 га, або лише 3,1% площі всіх об'єктів напіввільного утримання області. Найбільшим представником цієї категорії є Українське товариство мисливців і рибалок, яке експлуатує три вольєри загальною площею 18,7 га, що становить 56,8% площі вольєрів громадських організацій, але лише 1,7% загальної площі вольєрного фонду області. Слід зазначити, що обласна та 8 районних організацій УТМР керуються єдиним Статутом [37].

Домінуюче положення за площею об'єктів займають ТОВ. За наявності 33 суб'єктів господарювання цієї організаційно-правової форми лише шість підприємств створили вольєри, однак їх сумарна площа досягла 623,6 га, або 58,1% від загальної площі вольєрів області. У середньому на одне господарство, яке здійснює напіввільне утримання мисливських тварин, припадає 104,0 га вольєрної площі, що майже у 38 разів перевищує аналогічний показник для громадських організацій (4,1 га). Це свідчить про значно вищий рівень концентрації земельних, матеріально-технічних та фінансових ресурсів у приватному секторі.

Важливу роль у розвитку мережі об'єктів напіввільного утримання мисливських тварин відіграє все ж таки ДП «Ліси України». Юридично-державний сектор представлений лише одним суб'єктом господарювання. Загалом державні лісгосподарські підприємства експлуатують 12 вольєрів, або 44,4% їх загальної кількості. Вольєри функціонують у 9 із 12 філій (філія «Баранівське ЛМГ» володіє 3 вольєрами, а філія «Лугинське ЛГ» – 2), які розташовані у межах Житомирської, однак їх сумарна площа становить лише 187,9 га (17,5%). Середня площа одного державного вольєра дорівнює 15,7 га, що свідчить про орієнтацію державного сектору на створення

Таблиця 2

Розподіл кількості (шт.) та площі (га) вольєрів між користувачами мисливських угідь Житомирської області різних організаційно-правових форм господарювання (станом на 01.01.2025 р.)

№ з/п	Організаційно-правові форми господарювання	Кількість суб'єктів господарювання, шт	Кількість вольєрів, шт	Площа вольєрів, га	Частка від загальної площі вольєрів, %	Примітка
1.	ДП (Державне підприємство «Ліси України»)	1	12	187,9	17,5	вольєри побудовано у 9 філіях з 12
2.	ГО (Громадська організація)	43	8	32,9	3,1	
	– у тому числі «УТМР»	1	3	18,7	1,7	
3.	ТОВ (Товариство з обмеженою відповідальністю)	33	6	623,6	58,1	
4.	ПП (Приватне підприємство)	2	-	-	-	
5.	СФГ (Селянське (фермерське) господарство)	1	1	228,0	21,3	
	Разом	81	27	1072,4	100,00	

переважно невеликих репродукційних або селекційних вольєрів.

Окремої уваги заслуговує СФГ «Земля Полісся», яке, маючи лише один вольєр, забезпечує 228,0 га, або 21,3% загальної площі об'єктів напіввільного утримання області. За площею цей об'єкт поступається лише сукупності вольєрів товариств з обмеженою відповідальністю та є другим найбільшим окремим вольєром у регіоні.

Головні висновки. Встановлено, що формування сучасної мережі відбувалося у два основні етапи: початковий (1970–1990-ті рр.), пов'язаний зі створенням вольєрів державними лісгосподарськими та спеціалізованими мисливськими підприємствами, та сучасний (після 2000 р.), який характеризується домінуванням приватного сектору у її розвитку. Показано, що розширення мережі супроводжувалося істотною трансформацією організаційно-правової структури користувачів мисливських угідь,

тоді як рівень їх залучення до організації напіввільного утримання мисливських тварин залишається недостатнім, що свідчить про наявність значного потенціалу для подальшого розвитку цього напрямку. Отримані результати поглиблюють уявлення про закономірності формування мережі об'єктів напіввільного утримання мисливських тварин та можуть бути використані як наукове підґрунтя для вдосконалення організаційних засад функціонування мисливського господарства та розробки регіональних програм його розвитку.

Перспективи використання результатів дослідження. Перспективним напрямом подальших досліджень ми вбачаємо розробку наукових засад просторової оптимізації мережі об'єктів напіввільного утримання мисливських тварин з урахуванням організаційно-правових, природно-ресурсних та еколого-економічних чинників їх функціонування.

Література

1. Бондаренко В.Д., Різун Е.М. Актуальні питання стану і ведення мисливського господарства в Україні та можливі напрями їх вирішення. *Наукові праці Лісівничої академії наук України*. 2016. Вип. 14. С. 180–184.
2. Дейнека А.М., Бурмас В.Р. Стан і перспективи розвитку мисливського господарства. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2013. Вип. 23.13. С. 78–94.
3. Новицький В.П., Голубєв М.І. Управління мисливськими ресурсами агроландшафтів України та зарубіжжя: господарсько-правові аспекти. *Наукові доповіді НУБіП України* (електр. журн.) 2016. № 5(62). Режим доступу: <https://scireports.com.ua/uk/journals/tom-62-4-2016>
4. Шейгас І.М. Особливості та перспективи розвитку мисливського господарства України у період реформування галузі. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2006. Вип. 16.3. С. 47–52.
5. Щербина І.О., Наконечний І.В. Еколого-економічні шляхи оптимізації структурно-функціональної організації системи мисливського господарства України. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2016. Вип. 14. С. 697–702.
6. Муравйов Ю.В. Дослідження витрат і джерел надходжень від ведення мисливського господарства Львівської області. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2019. Т.29, № 4. С. 50–52.
7. Проект моделі реформування і розвитку мисливського господарства України. Жовтень 2015. [Електронний ресурс] / М.О. Мироненко та ін. URL: <https://www.slideshare.net/enpifleg/ss-65435331>.
8. Прус Ю.О. Аналіз сучасного стану ресурсів мисливських господарств України. *Збірник наукових праць ТДАТУ імені Дмитра Моторного (економічні науки)*. 2023. № 3(49). С. 155–168.
9. Волох А.М. Напіввільне вирощування диких тварин як альтернатива традиційному тваринництву та мисливству. *V Всеукр. з'їзд екологів з міжнар. участю* : зб. наук. праць. Вінниця, 2015. С. 149.
10. Волох А.М. Вирощування диких копитних : монографія. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2020. 400 с.
11. Камінецький В.К., Бабіч О.Г., Смаголь В.М. Екологічні та господарські аспекти напіввільного розведення диких копитних (на прикладі спеціалізованих підприємств Державного управління справами Президента України): монографія. Миронівка : Миронівська друкарня, 2011. 154 с.
12. Хоецький П.Б., Новак А.А., Похалюк О.М. Світовий досвід ведення вольєрного мисливського господарства. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2015. Т.5, № 3. С. 32–37.
13. Стратегія розвитку галузі мисливського господарства України на період до 2035 року: Розпорядження КМУ від 21.05.2025 р. № 489-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/489-2025-%D1%80#n12>
14. Гонта О., Музика В. Європейський досвід ведення мисливського господарства: перспективи для України. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2019. № 3(19). С. 113–125.
15. Завадських Г.М. Європейський досвід та розвиток мисливського господарства України. *Збірник наукових праць ТДАТУ імені Дмитра Моторного (економічні науки)*. 2023. № 3(49). С. 148–154.
16. Музика В., Гонта О. Оцінювання сучасного стану розвитку мисливського господарства України. *Галицький економічний вісник*. 2020. № 6(67). С. 19–22.
17. Савченко Т. Методологічне забезпечення державного управління розвитком мисливського господарства. *Науковий вісник: Державне управління*. 2021. № 3(9). С. 163–174.
18. Виговська В.В., Музика В.В., Малей Е.Б. Сучасний стан мисливського господарства Чернігівської області: проблеми та шляхи їх вирішення. *Науковий вісник Полісся*. 2019. № 1(17). С. 118–125.
19. Кратюк О.Л., Власюк В.П., Воробей В.П. Екологічні аспекти організації мисливсько-господарського виробництва Житомирської районної організації УТМР. *Таврійський науковий вісник*. 2025. № 142. С. 291–299.
20. Муравйов Ю.В. Дослідження розподілу мисливських угідь Львівської області. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2019. Т.29, № 4. С. 72–74.

21. Соболевська О.О. Формування доходів мисливських господарств Запорізької області. *Науковий вісник ЛНУ ветеринарної медицини та біотехнологій. Серія «Економічні науки»*. 2021. № 23(97), С. 41–47.
22. Яворська А.В. Економіко-статистичні аспекти ведення мисливського господарства в Житомирській області. *Економічний аналіз*. 2013. Том 13. С. 409–414.
23. Катиш С.В. Дичерозведення на території лісостепової і степової зон України (на прикладі Полтавської і Запорізької областей). *Біологічні системи*. 2016. Т.8, вип. 2. С. 219–227.
24. Білий В.В. Еколого-гігієнічні аспекти функціонування вольєра для розведення дикої свині. *Лісове господарство, лісова, паперова і деревообробна промисловість*. 2006. Т.30. С. 278–281.
25. Бугрин Л.М., Партика Т.В., Похалюк О.М. Елементи технології створення пасовищ для оленя лісового в умовах вольєрного розведення. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2018. Т.28, № 2. С. 37–40.
26. Євтушевський М.Н. Мисливські тварини України на волі та в вольєрах : монографія. Черкаси : Вертикаль, 2012. 376 с.
27. Кратюк О.Л. Особливості впливу напіввільного утримання мисливських тварин на діелектричні показники сосни звичайної. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2019. Т.29, № 8. С. 43–45.
28. Кратюк О.Л. Трансформація ценоморф трав'яно-чагарничкового ярусу лісових екосистем у вольєрах Західного і Центрального Полісся. *Екологічні науки*. 2020. № 5(32). С. 103–111.
29. Пепко В.О. Санітарно-гігієнічна оцінка ґрунтів та джерел водопостачання на етапі створення вольєрного господарства. *Таврійський науковий вісник. Серія «Сільськогосподарські науки»*. 2019. Вип. 107. С. 217–222.
30. Dyakowski B. O dawnych łowach i dawnej zwierzynie. Warszawa : Wydawnictwo M. Arcta, 1925. 212 s.
31. Sokalski R. Łowiectwo na Wołyniu. *Łowiec*. 1910. № 21. S.250–252.
32. Sokalski R. Łowiectwo na Wołyniu. *Łowiec*. 1910. № 24. S.284.
33. Кратюк О.Л. Становлення вольєрного господарства на території Центрального Полісся. *Natural sciences: history, the present time, the future, EU experience : International scientific and practical conference*. (Wloclawek, Republic of Poland, 27–28 September, 2019). Wloclawek, 2019. С. 85–86.
34. Кратюк О.Л., Гузій А.І., Власюк В.П., Бездітко Л.В. Характеристика вольєрів для ратичних *Artiodactyla* на території Житомирської області. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2018. Т.28, № 2. С. 50–53.
35. Косенко О.М., Вергун М.Г. Фауна – живе багатство Житомирщини. Житомир, 2001. 146 с.
36. Кратюк О.Л., Власюк В.П. Еколого-економічні аспекти трансформації організаційної структури користувачів мисливських угідь Житомирської області. *Таврійський науковий вісник*. 2026. № 149. Частина 1. С. 384–393.
37. Статут Громадської організації «Українське товариство мисливців і рибалок»: [затв. Позачерговим з'їздом УТМР від 25.03.2024 р., протокол № 1]. Київ, 2024. 33 с. URL: <https://utmr.org.ua/pro-nas/statut>

Дата першого надходження статті до видання: 09.07.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 28.07.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 31.08.2026